

Handläggare
Lena Eidebo
Telefon: 08 508 14776

Till
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsnämnd

Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5)

Svar till kommunstyrelsen. Dnr: 110-499/2016

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar till kommunstyrelsen.

Lena Lundström Stoltz
Stadsdelsdirektör

Agneta Stenborg
Avdelningschef

Sammanfattning

Betänkandet Låt fler forma framtiden! har remitterats till stadsdelsnämnden. Demokratiutredningens uppdrag är att föreslå möjliga åtgärder för att öka inflytande och delaktighet genom att öppna för nya former för fördjupad lokal demokrati och folkligt engagemang. Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag i sin helhet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har genom Bostads- och demokratiroteln remitterat betänkandet ”Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5)” Dnr: 110-499/2016 för yttrande senast den 20 maj 2016.

Fokus i demokratiutredningen är individers möjligheter att utöva inflytande även på andra sätt än enbart genom allmänna val.

Utredningen föreslår att målsättningen om ”en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande” ska ersätta nuvarande målsättning inom demokratipolitiken om ”en levande demokrati där individens möjlighet till inflytande förstärks”.

Underlaget för förslagen i remissen utgår från 2014 års

Demokratiutredning. I direktiven framgår bl.a. att ge förslag till att fler personer erbjuds och väljer att åta sig politiska förtroendeuppdrag, att stärka individens möjligheter till delaktighet

och inflytande mellan val samt att belysa frågor om de ungas politiska representation, delaktighet och inflytande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Kultur, fritid och demokrati.

Ärendet

Utredningens förslag i korthet

- Utredningen konstaterar att det politiska inflytandet är ojämnt fördelat och att skillnaden mellan demokratiskt aktiva och demokratiskt passiva i stor utsträckning sammanfaller med andra sociala och ekonomiska klyftor i samhället. Utredningen anser att partierna därför måste bredda sin rekryteringsbas och arbeta mer aktivt för att söka upp nya medlemmar, särskilt genom att delta i aktiviteter i lokalsamhällena. Av vikt är också att få kontakt med ungdomar genom fritidsgårdar, skola och föreningar.
- Utredningen föreslår också att en s.k. folkmotion införs till riksdagen och till kommun- och landstingsfullmäktige. Det innebär att en enskild individ kan väcka ett förslag och om detta får stöd av en procent av de röstberättigade till riksdagen eller av de folkbokförda i en kommun eller ett landsting ska det tas upp som en motion. Utredningen föreslår dessutom att en nationell demokratiportal upprättas där det ska vara möjligt att online lämna och stödja folkmotioner och ta initiativ till lokala folkomröstningar. Det underlättar initiativ till lokala folkomröstningar.
- Utredningen anser även att ungas möjligheter till inflytande behöver stärkas. Kommuner föreslås kunna genomföra en försöksverksamhet med rösträtt från 16 år i valen 2018 och 2022. För att förstärka intresse och engagemang hos de unga för politiskt inflytande föreslås skolan konkret undervisa om demokratifrågor och även samverka med förvaltningar och politiska partier på lokal nivå.
- Mot bakgrund av den ökade omfattningen av hot och trakasserier mot förtroendevalda föreslår utredningen att kommuner och landsting får ett ansvar för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sitt uppdrag under trygga och säkra former. Utredningen föreslår att en bestämmelse inrättas i kommunallagen som tydliggör att kommuner och

landsting har ett generellt ansvar att förebygga våld, hot och trakasserier för att förtroendevalda ska kunna fullföra sina uppdrag under trygga och säkra former.

- För att motverka elitiseringen och maktkoncentrationen bör partierna i fullmäktige överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha uppdraget som ordförande.
- Ökad möjlighet till delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning. Förslagen handlar om tillgänglighetsanpassade lokaler, att bevilja fler assistanstimmar för att kunna utöva ett politiskt engagemang samt inrättandet av ett funktionshindersråd, i både kommun och landsting, som ges reella möjligheter till inflytande.
- En maktutredning föreslås med uppgift att sammanställa kunskap om hur maktförhållandena i det svenska samhället har förändrats sedan millenniumskiftet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Delaktighet i demokratin är ett fundament för stadsdelsnämndernas verksamhet och det är viktigt att pröva alla vägar för att engagera fler, inte minst att nå svagare grupper som har svårare att göra sin röst hörd. Demokratiutredningen pekar på flera förslag att vidareutveckla former för att öka delaktigheten.

På grund av utredningens omfattning på sammanlagt 1363 sidor och kort remisstid har förvaltningen valt att fokusera huvudsakligen på de förslag i sammanfattningen som bedömts som särskilt intressanta ur stadsdelsnämndens perspektiv.

Medborgarförslag och folkmotion

- Förvaltningen är positiv till förslaget om folkmotion men anser att Kommunfullmäktige bör utarbeta riktlinjer för hur stadsdelsnämnderna kan hantera lokala förslag som inte lämpar sig för en folkmotion. Riktlinjer kan förtydliga hur stadsdelsnämnderna på ett likvärdigt sätt ska interagera med medborgare.
- Förvaltningen delar utredningens bedömning att en digital förslagslåda kan inrättas för enskildas synpunkter och förslag. Rutiner för hur dessa ska hanteras bör i så fall klargöras.

Fördelen med folkmotion är att det bygger på att det finns en opinion bland invånarna som står bakom ett förslag, vilket är mer

representativt än ett medborgarförslag som kommer från en person. Folkmotionen föreslås bli tvingande för kommunen att ta upp. Folkmotionen är tänkt att ersätta *medborgarförslaget* där enskilda personer kan lämna förslag. Många av de medborgarförslag som stadsdelen idag får in berör andra förvaltningar men det finns också lokala förslag som med enkla medel kan förbättra miljön för invånare i ett område. För den enskilde medborgaren är det viktigt att ha fortsatt möjlighet att lämna förslag som rör det egna lokalområdet och medborgarförslaget är en möjlighet att på ett formaliserat sätt väcka frågor i den beslutsfattande processen. I utredningen finns ett begrepp som man kallar digital förslagslåda som skulle kunna användas för enskildas förslag och synpunkter.

Medborgardialog

- Förvaltningen ser positivt på att kommunala riktlinjer för medborgardialog behövs. Att ta fram riktlinjer är dock resurskrävande och stöd behövs från centrala myndigheter både vad gäller resurser och kompetensutveckling. Det är viktigt att kommunfullmäktige inhämtar stadsdelarnas behov och synpunkter för medborgardialoger inför riktlinjerna.
- Förvaltningen är positiv till utredningens uppmaning att utveckla digital teknik för att underlätta och stödja den medborgerliga delaktigheten.
- Förvaltningen anser att deltagarna i medborgardialoger ska kunna påverka formerna för den.

Medborgardialoger behöver formaliseras för att veta när i beslutsprocessen de kommer in, hur deras synpunkter används och hur återkopplingen ska ske. Utan tydlighet i dessa frågor kan snarare missnöje än tillfredställelse med den demokratiska delaktigheten uppstå. Människor har olika preferenser för hur de vill engagera sig och genom vilka kanaler de vill vara aktiva och delaktiga. Att utveckla människors delaktighet i det demokratiska systemet måste utgå från att möta människor där de finns. Unga människor idag har vanan att hantera relationer och ärenden i hög grad genom olika plattformar på internet. Den snabba utvecklingen inom digitalisering kan skapa nya former för delaktighet i olika frågor och att nå ut till definierade målgrupper med specifika frågeställningar. Denna kanal måste lyftas fram som viktig i sammanhanget demokratiutveckling. Kommuner och landsting bör tillåta deltagarna i medborgardialogen att påverka dialogens former.

Ungas delaktighet och inflytande

- Förvaltningen anser att en lokal policy i kommunen kring hur ungas delaktighet kan säkerställas i forum av exempelvis ungdomsråd är angelägen liksom ett regelverk för beslutsprocessen för att ta till vara och utveckla ungas politiska intresse och möjlighet till reellt inflytande, enligt vad som anges i utredningen.
- Förvaltningen anser även att andra former av inflytande för ungdomar bör undersökas där den digitala tekniken kan vara ett sätt att nå målgruppen i olika frågor.

Att fånga in och öka ungas intresse för att delta brett i den lokala demokratin är en viktig fråga för förvaltningen. Ungdomar bör få ett representativt organ med en reell möjlighet att påverka. Utmaningar att lösa är hur ungdomar ska väljas ut för att skapa en representativ dialog och vilket mandat de ska ha. Detta bör förtydligas i en lokal policy i kommunen tillsammans med ett regelverk.

- Förvaltningen är positiv till en försöksverksamhet för sänkt rösträttsålder och att använda skolan som en plattform för att stimulera ungdomars intresse och engagemang för demokratisk delaktighet.
- Förvaltningen vill också lyfta skolans viktiga uppdrag att undervisa i människors lika värde, kritiskt tänkande, jämställdhet och rättvisefrågor. Genom utbildningsinsatser för att öka elevers kunskaper om organisering av nätverk och föreningar kan skolan också främja den politiska jämlikheten i det civila samhället.

Skolan är en viktig arena för att öka kunskapen hos ungdomar om de demokratiska processerna där möjlighet finns att intressera alla elever även från mer socioekonomiskt utsatta områden.

Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

- Förvaltningen är positiv till utredningens olika förslag att underlätta för personer med funktionsnedsättning att aktivt delta i det demokratiska arbetet.

Fler beviljade assistanstimmar för funktionsnedsatta för att kunna utöva ett politiskt engagemang är angeläget och kan troligtvis påverka budgeten för stöd och service.

Förtroendevalda ska kunna verka i sina uppdrag under säkra former.

- Förvaltningen stöder utredningens förslag att det är av vikt att förtroendevalda ska kunna fullgöra sitt uppdrag under säkra former utan att utsättas för våld, hot eller trakasserier.

Att förtroendevalda ska kunna utföra sina uppdrag under säkra former är av största vikt för att kunna förmå fler att bli politiskt aktiva.

Utredningens förslag att inrätta en bestämmelse i kommunallagen för att tydliggöra ett generellt ansvar för kommuner och landsting är bra men det kan behövas en tydligare utformning vad polisens, respektive kommunens och partiernas ansvar är.

Bilagor

- 1 Remissbrev Dnr: 110-499/2016
- 2 Remissbrev från Regeringskansliet